

LES PREPOSICIONS EN CATALÀ NORD-OCCIDENTAL¹

INTRODUCCIÓ

En aquesta comunicació presentem una part de l'estudi que hem dut a terme per descriure l'ús de les preposicions en català nord-occidental. L'estudi podem situar-lo entre el que coneixem com a treball de recerca dialectal, concretament en l'àmbit de la geolingüística, observació i anàlisi de l'ús que fan els parlants d'un dialecte, i el camp dels estudis de sintaxi. Es tracta d'observar com funciona el dialecte nord-occidental en uns aspectes concrets de la sintaxi. A partir d'aquesta premissa podem preveure diferents objectius: d'una banda, mirem de contribuir a la descripció i a la delimitació del català nord-occidental, com a dialecte que té els seus propis trets que el defineixen, i d'altra banda, tractem de revisar uns temes de sintaxi des de l'òptica de la descripció de l'ús en la llengua oral, cosa que ens permetrà relacionar-ho amb la part teòrica i normativa de la sintaxi catalana.

Aquest estudi pretén ser una aproximació a l'ús de les preposicions dels parlants de català nord-occidental, i per fer-ho hem enregistrat informants de poblacions de diferents zones del dialecte en qüestió. Seria bo que sorgissin més investigacions en l'àmbit de la microdialectologia que tractessin aquests temes, perquè ens ajudarien a corroborar els resultats que presentem.

Bàsicament en aquest treball de recerca hem analitzat i sistematitzat els usos dels parlants en una sèrie de punts de la sintaxi relacionats amb les preposicions. Entre els temes de sintaxi dels quals hem volgut veure el funcionament en la llengua parlada hi ha:

- L'ús de les preposicions *a*, *en* i *amb*
- L'ús de *cap* / *cap a* // *fins* / *fins a* (locatiu i temporal)
- Les preposicions *per* i *per a*

1. Aquest estudi ha estat possible gràcies a la II Beca Joan Veny que em va concedir l'Institut Ramon Muntaner (2007) i a l'aval del Centre d'Estudis Ribagorçans per poder presentar-me a la beca.

- *A / Ø* + complement directe de persona
- *Com / com a*
- *Al/en* + infinitiu amb valor temporal
- Els modificadors temporals (*a, en*, sense preposició, *per...*)

A més, al llarg de l'estudi hem obtingut dades d'algun tema de sintaxi que en principi no estava previst analitzar, com per exemple:

- Les perífrasis verbals d'obligació

En aquesta comunicació, però, només descriurem les dades obtingudes sobre l'ús de les preposicions *a, en* i *amb*.²

Pel que fa als estudis anteriors sobre l'ús de les preposicions en català nord-occidental, veiem que no hi ha treballs dedicats exclusivament a les preposicions; no obstant això, podem trobar informació si espigolem aquí i allà en diferents treballs dedicats als parlars del català nord-occidental (veg. Solans 1990, 1996; Turull 1990; Coll 1991; Riera 1992; Navarro 1992, 1996, 2000a, 2000b; Sistac 1992, 1993, 1998; Moret 1994; Galan/Moret 1995; Cubells 2001, 2005 i Satorra 2001, entre altres).

No voldria pas acabar aquesta petita introducció sense parlar dels veritables protagonistes d'aquesta investigació, els informants. Sense les persones que amablement s'han ofert per conversar una estona amb mi no hauria estat possible un estudi de dialectologia com aquest. El meu agraïment, doncs, a totes les persones que van voler compartir les seues vivències.

I. METODOLOGIA

Aquest estudi l'hem de situar en el marc de la recerca dialectal, concretament en l'estudi de la variació diatòpica de la llengua, és a dir, l'estudi del dialecte segons l'espai. Dels diferents mètodes de recerca, ens hem basat en el model de la *geolingüística*, estudi d'uns aspectes lingüístics en determinades poblacions.

El procediment que hem seguit per preparar la recerca ha estat el següent: creació d'una enquesta, selecció de localitats, selecció d'informants, obtenció de les dades i estudi lingüístic a partir de les dades obtingudes.

Pel que fa a la creació de l'enquesta, hem fet servir dos mètodes: la *conversa semidirigida*, en què, a partir d'uns temes premeditats, conversem amb els informants i mirem de fer aparèixer els usos que ens interessin, i el *qüestionari*, en què, a partir de preguntes i respostes més tancades, també mirem de fer sortir en la parla dels informants les variables que volem sistematitzar. Una informació molt important és que l'ordre dels dos mètodes sempre ha estat el mateix: primer la conversa i després el qüestionari. A la part de la conversa, els informants

2. L'ús de les preposicions *a* i *en* (entre altres) en els modificadors temporals l'analitzem en un altre apartat del nostre treball de recerca.

no sabien que estàvem analitzant la seua manera de parlar; en canvi, a la part del qüestionari els comentàvem explícitament que volíem descriure com parlaven.

A l'hora de seleccionar les localitats hem tingut en compte que les poblacions formessin part de diferents zones del territori en què es parla català nord-occidental (incloent-hi parlants de ribagorçà i de pallarès), i també que hi hagués representades poblacions petites i més grans. Al final, hem pogut obtenir dades de 13 poblacions diferents.

Quant a la transcripció i anàlisi de dades, hem transcrit com a mínim les dades d'un informant de cada població. En general, els informants seleccionats són els de més edat, però també n'hi ha de les altres generacions. El nombre d'informants per població dels quals tenim la transcripció i l'anàlisi de les dades és el següent: Alguaire (el Segrià), 2; Barbens (el Pla d'Urgell), 2; Bellver d'Ossó (l'Urgell), 1; Cabanabona (la Noguera), 1; Claravalls (l'Urgell), 1; la Granadella (les Garrigues), 1; la Granja d'Escarp (el Segrià), 1; les Paüls (la Ribagorça), 1; les Ventoses (la Noguera), 2; Massoteres (la Segarra), 2; Peramea (el Pallars Sobirà), 2; Torregrossa (el Pla d'Urgell), 2; Torrelameu (la Noguera), 1.

És a dir, tenim les dades transcrits de 19 informants d'un total de 13 poblacions.

II. ESTUDI LINGÜÍSTIC

1. L'ús de les preposicions a / en / amb

A partir de les dades que hem obtingut dels informants, hem intentat establir quan apareix cada preposició. La taula que presentem a continuació ens pot servir per mostrar els resultats de la nostra recerca:

A +	EN +	AMB +
paraula que comença per consonant (lo / la / les / l'...) ↓ A	paraula que comença per consonant (lo / la / les / l'...) ↓ AN i AM (EXCEPCIONS: a la Granja d'Escarp normalment només AN, i a les Paüls normalment només EN)	paraula que comença per consonant (lo / la / les / l'...) ↓ AN i AM (EXCEPCIONS: a la Granja d'Escarp, normalment només AN i a les Paüls normalment només EN)
paraula que comença per vocal (un / algun / ...) ↓ AM(B) (EXCEPCIONS: a la Granja d'Escarp normalment només AN)	paraula que comença per vocal (un / algun / ...) ↓ AM(B) (EXCEPCIONS: a la Granja d'Escarp normalment només AN i a les Paüls normalment només EN)	paraula que comença per vocal (un / algun / ...) ↓ AM(B) (EXCEPCIONS: a la Granja d'Escarp normalment només AN i a les Paüls normalment només EN)

Això no vol dir que tots els parlants de les diferents poblacions usin amb la mateixa freqüència cada una d'aquestes variables. Per exemple, sembla que quan hi correspondria la preposició *en* davant una paraula que comença per consonant, la tendència és usar la forma *an*, tot i que hi ha poblacions amb un ús força alt de la forma *am*. Entre els parlants que usen majoritàriament la forma *an* hi ha els de les poblacions de la Granadella, Torregrossa i la Granja. Els parlants de Bellver d'Ossó, Cabanabona, Claravalls, Torrelameu i les Ventoses usen en proporcions semblants totes dues formes, *an* i *am*; mentre que els parlants d'Alguaire, Barbens, Massoteres i Peramea usen més la forma *am*, però també puntualment la forma *an*. En canvi, quan hi correspondria la preposició *amb* davant una paraula que comença per consonant, la tendència d'uns informants és continuar usant la forma *an* (la Granadella i la Granja d'Escarp), altres fan conviure les dues formes *an* i *am* (Alguaire, Barbens, Claravalls, les Ventoses, Torregrossa i Torrelameu), mentre que altres informants tendeixen a usar *am* (Bellver d'Ossó, Cabanabona, Massoteres i Peramea). Ja hem vist a la taula que la població de les Paüls funciona en tots aquests contextos amb la forma *en*.

- (1) *Llavons aquelles garbes les portaem a l'era.* (Mas. / dona)³
- (2) *Represente que hu han donat am una mpresa.* (Ven. / home)
- (3) *Ella ancara li agrade ná'lgun tom amb ella lleida ' amb ella li agrade.* (Alg. / home)
- (4) *Pues li portaven an ell pára que'ls txollés.* (Gran. / dona)
- (5) *... ara s'ha convertit an la pista del ball.* (Torregrossa / home)
- (6) *Llavons hu fiquen am caixes més grans.* (Alg. / home)
- (7) *... ara sí ' ara'n vin minuts...* (Gran. / dona)
- (8) *Fevan las gavillas ' las possavan en feixinas.* (Paüls / home)
- (9) *I'l gra's posave tot am un mun.* (Torrelameu / dona)
- (10) *Naes ' naes a comprà i am una llibreta t'apuntaen un quilo de ròs.* (Cla. / home)
- (11) *Viuen a Lleida an un pis.* (Gran. / dona / Q53)
- (12) *Jo de di com algunes ' nassen am les animals a portá fem.* (Per. / dona)
- (13) *An lo patrol ' an lo patrol.* (Gran. / home)
- (14) *Incluso antes fevam fòc i cremavan bosques ' péro ' en molta idea.* (Paüls / home)

3. Els exemples els hem extret de la conversa amb els informants. Quan els aprofitem de la part del qüestionari, ho especifiquem al final de l'exemple amb la marca Q i el número de la pregunta. A la part del qüestionari no hem fet sempre totes les preguntes, o sigui que pot ser que, a l'hora de transcriure-ho, el mateix número de pregunta serveixi per identificar preguntes diferents en informants diferents. A més, entre parèntesis hi ha la identificació de la població, normalment les tres primeres lletres, i si és home o dona. En els casos de la Granadella i la Granja d'Escarp, uso Gra. i Gran., respectivament, i en els casos de les Paüls, Torregrossa i Torrelameu, poso el nom sencer.

- (15) *No no lla naes* am un sac. (Cla. / home)
 (16) *As porten un mes jus* amb ella. (Cab. / dona)
 (17) *Hu vam aná vèure* an una còlla d'amigues. (Gran / dona)
 (18) *I anca navas allí* en un sueldo bo. (Paüls / home)

Sembla que quan hi ha la preposició *en* davant una paraula que comença per consonant, en general s'usa més la forma *an^a* —que s'adiu, doncs, a la preposició que esperàriem en aquest context— que quan hi ha la preposició *amb* davant una paraula que comença per consonant, en què els usos d'*am* augmenten.

El que també deixa clar la taula de més amunt és que quan la paraula que hi ha darrere la preposició comença per vocal, la solució és la mateixa per a tots els casos, *am(b)*, cosa que fa que sovint sigui difícil esbrinar quina és la preposició que representa. A més, notem que en el cas de la preposició *a*, quan trobem la forma *am(b)* davant la paraula que comença per vocal, es tracta del fenomen d'aparició d'una consonant epentètica entre vocals. És a dir, coincideix la consonant epentètica, en el cas de la preposició *a*, amb les formes que prenen les preposicions *en* i *amb* quan darrere hi ha una paraula que comença per vocal.

2. Les preposicions *a* / *en* / *amb* + adjectiu demostratiu (aquest / aquell)

A continuació mostrem la taula de l'ús de les preposicions *a*, *en* i *amb* davant els adjectius demostratius:

A + AQUEST / AQUELL... ↓ ANQUET / ANQUELL... i/o AM(B) AQUEST / AQUELL... (els parlants de Peramea usen les formes AGUET / AGUELL)	EN + AQUEST / AQUELL... ↓ ANQUET / ANQUELL... i/o AM(B) AQUEST / AQUELL... (els parlants de Peramea usen les formes AGUET / AGUELL)	AMB + AQUEST / AQUELL... ↓ ANQUET / ANQUELL... i/o AM(B) AQUEST / AQUELL... (els parlants de Peramea usen les formes AGUET / AGUELL)
--	---	---

Segons veiem a la taula, en els tres casos s'usen les mateixes formes, tant si es tracta de la preposició *a*, com d'*en* i *amb*. Com hem vist anteriorment, quan es tracta de la preposició *a*, el que hi ha és l'aparició d'una consonant epentètica

4. Entenem que és la forma que pren la preposició *en* en els parlants de català nord-occidental, tot i que es fa difícil saber si es tracta d'una preposició o altra (*en* o *amb*), perquè a més hi ha la coincidència de la vocal inicial en les dues formes que hem recollit: *an* i *am*.

entre vocals, que aquesta vegada pot prendre dues formes *n* o *m(b)*. El fet que en les formes *anquet* / *anquell*, darrere la vocal *a* aparegui la consonant epentètica *n*, ens fa pensar que es tracta d'una estructura gramaticalitzada, perquè en la resta de casos en català nord-occidental normalment la consonant epentètica acostuma a ser la *m(b)*. També ens fa sospitar això el fet que aquestes estructures esmentades apareguin darrere d'altres preposicions, com per exemple entre la preposició *de* i els demostratius en qüestió, *de'n'questos*, *de'n'questes*.

Pel que fa a la distribució d'usos que fan els parlants de l'estructura *a* + *aquest* / *aquell*, observem que hi ha poblacions en què només hem trobat les formes *anquet* / *anquell*, com a Alguaire, la Granadella i Barbens (a Massoteres i a les Ventoses només n'hem enregistrat un exemple i en tots dos casos usen la forma *anquell*); a Torrelameu s'usen totes dues formes, *anquesta* i *am aquesta*, mentre que a Cabanabona s'usa majoritàriament *am(b) aquet* / *am(b) aquell*, però també apareix una vegada *anquesta*, i a Peramea i Bellver d'Ossó només usen les formes amb la consonant epentètica *m(b)*. Hi ha dos poblacions de les quals no hem obtingut cap dada en aquest context, Claravalls i Torregrossa. D'altra banda, a la Granja d'Escarp s'usa el demostratiu *este* i, quan apareix *aquell*, s'utilitza *an aquell*,⁵ i a les Paüls només n'hem recollit un exemple amb la forma *ista*.

- (19) *Anàvam anquell pou.* (Gra. / home)
- (20) *Niràs anquell pobble ' no veuràs dingú.* (Ven. / dona)
- (21) *Aquí'ls hi van pendre tot ' anquesta casa los van arruiná.* (Torrelameu / dona)
- (22) *Que's preguntat am aguelles dones.* (Per. / dona)
- (23) *Ha nat allá 'm' aquell puesto.* (Bell. / home)
- (24) *An aquell... això li has de di 'n' quell.* (Gran. / dona / Q50)
- (25) *Haurem de na tu i io a la tele ' an estos an estos programes de comarques.*
(Gran. / dona)
- (26) *No hi ha dret que a istas alturas.* (Paüls / home)

Quant a l'estructura *en* + *aquest* / *aquell*, veiem que hi ha poblacions que usen majoritàriament les formes *anquet* / *anquell*, com Alguaire, Claravalls, Cabanabona, la Granadella, Torregrossa, Torrelameu, les Ventoses, tot i que també aporten algun exemple amb les formes *am(b) aquet* / *am(b) aquell*. Curiosament, en alguns d'aquests casos aquesta darrera variable apareix en les preguntes del qüestionari, però no en la part de la conversa. Hi ha dos poblacions en què usen exclusivament les variables *am(b) aquet* / *am(b) aquell*, Peramea i

5. L'ús que fa la parlant de la Granja d'Escarp (exemple 24) d'aquestes estructures s'atansa a l'ús que en fa el tortosí. Clua (1996b) dóna aquests exemples: «Li ho van dir a aquella altra» [anakélla], «Es van quedar a aquella habitació» [anakélla] i també «Pujarem a esta olivera» [anésta].

Bellver d'Ossó.⁶ De la resta de poblacions, o bé no en tenim exemples o bé són poc clars.

- (27) *Perqué no'l llançaven* anquell temps no. (Gra. / home)
- (28) *Dal* anquell balcó. (Alg. / home)
- (29) *I la tinien* aquí 'n' questa casa. (Cab. / dona)
- (30) *Vull di que ells hi anaven* am aquet plan. (Cab. / dona)
- (31) *Am aquella persona hi penso mol.* (Torregrossa / home / Q53)
- (32) *Suposo que feien diversitat de cultiu* am anquell cas pues. (Bell. / home)
- (33) *Perqué qui ' anquesta casa ' ere la casa que'n feien més.* (Bell. / mare)
- (34) *Donen mol dany* ara 'm' aguet tems. (Per / home)

Disposem de poques dades de l'última estructura, *amb + aquest / aquell*, però sembla que en aquest cas hi ha més presència de les formes *am(b) aquest / am(b) aquell*, tot i que hi ha parlants que mantenen un alt ús de l'altra variable *anquet / anquell*, com passa amb l'informant de la Granadella.

- (35) *Allavons as feie* mb anquell pa ' as feie sopes. (Torregrossa / home)
- (36) *Ia n'hi havie prou ' am aquestes andiccions.* (Cla. / home)
- (37) *Vivien* am aquella noia tota la vida. (Cab. / dona)
- (38) *Per això's feien* anquesta separació. [remolatxes] (Torrelameu / dona)
- (39) *Astudiàvam los vint-i-cinc* anquella enciclopèdia. (Gra. / home)

Fixem-nos en el parlant del qual hem extret l'exemple (39): utilitza la mateixa estructura per a les tres preposicions *anquell/a* —exemples (19), (27) i (39).

CONCLUSIONS

Arribats a aquest punt, un cop hem descrit els paràmetres del funcionament de l'ús de les preposicions, volem exposar, a tall de conclusions, els aspectes que considerem més interessants dels resultats obtinguts.

Primer de tot, pel que fa a l'ús de les preposicions *a*, *en* i *amb*, sembla que, en línies generals, tot i que els factors semàntics i sintàctics són importants per establir que aparegui una preposició o altra, quan hi correspon la noció de la preposició *a* → *a*, quan hi correspon la noció de la preposició *en* → *an* / *am* i quan hi correspon la noció de la preposició *amb* → *an* i *am*, el fet que darrere

6. És interessant constatar que l'informant enregistrat (48 anys) només usa les variables amb *am(b)*, però que hem recollit dos exemples de la seua mare, present a la conversa, i en tots dos casos usa *anquesta* i *anquelles*. Caldrà, doncs, esbrinar si la diferència generacional té influència en l'ús d'una variable o altra.

la preposició aparegui una paraula que comença per vocal (factor fonètic), fa que cadascuna d'aquestes preposicions prengui la mateixa forma per a tres nocions diferents, *a / en / amb* → *am(b)*. En el cas de la preposició *a*, el que hi ha és l'aparició d'una consonant epentètica entre vocals.

Aquestes mateixes preposicions tenen un comportament semblant quan ens trobem amb l'estructura *a / en / amb* + adjectiu demostratiu (*aquest / aquell*): en els tres casos s'usen les mateixes formes, tant si es tracta de la preposició *a*, com d'*en* i *amb*: *anquet / anquell* i/o *am(b) aquet / am(b) aquell*. Tal com hem indicat més amunt, quan es tracta de la preposició *a*, el que hi ha és l'aparició d'una consonant epentètica entre vocals, que aquesta vegada pot prendre dues formes, *n* o *m(b)*. El fet que en les formes *anquet / anquell* darre la vocal *a* aparegui la consonant epentètica *n* ens fa pensar que es tracta d'una estructura gramaticalitzada, perquè en la resta de casos en català nord-occidental normalment la consonant epentètica acostuma a ser la *m(b)*. També ens fa sospitar això el fet que aquestes estructures esmentades apareguin darrere d'altres preposicions, com per exemple entre la preposició *de* i els demostratius en qüestió: *de'n'questos*, *de'n'questes*.

JOSEP M. BOLADERAS TACHÉ

BIBLIOGRAFIA⁷

1. *Bibliografia bàsica sobre les preposicions a, en i amb*

- Alamany 1984: Raimon ALAMANY, «Sobre la construcció en les expressions de data. Edició de la polèmica entre Joan Coromines i Antoni Rovira i Virgili», *Revista de Llengua i Dret*, 4.2, 83-110.
- Cabanes 1987: Vicent CABANES, «Ús de les preposicions *a/en* designant lloc en la Crònica de Bernat Desclot, segles XIII-XIV», *Quaderns de Filologia*, II, 37-64.
- 1989: Vicent CABANES, «Ús de les preposicions *a/en* davant els noms propis de lloc. Segles XIII-XVI», *Caplletra*, 6, 141-170.
- Cabré 1980: Teresa CABRÉ, *Sobre les preposicions febles en català, A-EN*, tesi doctoral inèdita, Bellaterra, Universitat Autònoma de Barcelona.
- Calveras 1928: Josep CALVERAS, «Variants de les preposicions *a, en, amb* en els dialectes catalans», *Anuari de l'Oficina Romànica de Lingüística i Literatura*, I, 133-178.
- Camprubí 1984: Michel CAMPRUBÍ, «Les preposicions en els complements circumstancials de lloc i de temps a través del corpus *Atlas català* (1375)», dins *Estudis de llengua i literatura catalanes*, IX. *Miscel·lània Antoni Maria Badia i Margarit*, 1, Barcelona, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 65-80.
- Casanovas / Creus 1999: Montserrat CASANOVAS / Imma CREUS, «Apunts sobre el lleidatà: fonètica i morfosintaxi», *Zeitschrift für Katalanistik. Revista d'estudis catalans*, 12, 83-108.

7. No podem incloure tota la bibliografia per manca d'espai.

- Corbera 1996: Jaume CORBERA, *Parlar bé: orientacions per a l'ús correcte de la llengua catalana, amb referències especials a les illes Balears*, Vilassar de Mar, Oikos-Tau.
- Clua 1996a: Esteve CLUA, «Les preposicions febles *a* i *en* en els complements locatius i direccionals: justificacions des de la fonologia generativa no lineal», dins Axel Schönberger / Tilbert Dídac Stegmann (ed.), *Actes del Desè Col·loqui Internacional de Llengua i Literatura Catalanes*, vol. III, Barcelona, Associació Internacional de Llengua i Literatura Catalanes / Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 157-168.
- 1996b: Esteve CLUA, «Weak prepositions in Tortosan Catalan: alternation of prepositions, allomorphy or phonological process», *Catalan Working Papers in Linguistics*, 5, 29-66.
- Colomer et alii 1988: Rosa COLOMER / Glòria FONTOVA / Neus FORCANO / Antònia SERENA / Anna VALLÈS, «Aportació a l'estudi del canvi i caiguda de preposicions», *Com: ensenyar català als adults*, 16, 22-28.
- Fabra 1912: Pompeu FABRA, *Gramàtica de la llengua catalana*, Barcelona, L'Avenç.
- 1954-1956: Pompeu FABRA, *Converses filològiques*, Barcelona, Barcino.
- 1981 [1918]: Pompeu FABRA, *Gramàtica catalana*, Barcelona, Institut d'Estudis Catalans.
- 1983-1984: Pompeu FABRA, *Converses filològiques*, Barcelona, Edhasa.
- 1988 [1956]: Pompeu FABRA, *Gramàtica catalana*, 13a ed., Barcelona, Teide.
- Gulsoy 1965: Joseph GULSOY, «The descendants of old catalan and provençal ab “with”», *Revue de Linguistique Romane*, 29, 38-59.
- Mestres et alii 1995: Josep M. MESTRES / Joan COSTA / Mireia OLIVA / Ricard FITÉ, «Les expressions de lloc» i «Les expressions temporals», dins id., *Manual d'estil: la redacció i l'edició de textos*, Barcelona, Eumo / Universitat de Barcelona / Universitat Pompeu Fabra / Associació de Mestres Rosa Sensat.
- Mier 1986: Jeanne Zang MIER, «Estudi sociolingüístic de certs aspectes de la llengua catalana», *Treballs de sociolingüística catalana*, 6, 33-112.
- Par 1923: Anfós PAR, *Sintaxi catalana segons los escrits en prosa de Bernat Metge*, Halle, Max Niemeyer.
- Perera 1986: Joan PERERA, «Contribució a l'estudi de les preposicions en el *Tirant lo Blanch* (Primera Part)», *Llengua & Literatura*, 1, 51-109.
- 1987: Joan PERERA, «Contribució a l'estudi de les preposicions en el *Tirant lo Blanch* (Segona Part)», *Llengua & Literatura*, 2, 19-66.
- Ruaix 1989: Josep RUAIX, *Punts conflictius de català*, Barcelona, Barcanova.
- 1993 [1985]: Josep RUAIX, *El català/ 2*, 9a ed., Moià, Ruaix.
- 1996: Josep RUAIX, *Diccionari auxiliar*, Moià, Ruaix.
- Sancho Cremades 1994: Pelegrí SANCHO CREMADES, *Les preposicions en català*, València, Universitat de València.
- 1995a: Pelegrí SANCHO CREMADES, *La categoria preposicional*, València, Universitat de València.
- 1995b: Pelegrí SANCHO CREMADES, «Aspectes formals de les preposicions en català», *Caplletra*, 19, 349-364.
- 2002: Pelegrí SANCHO CREMADES, «La preposició i el sintagma preposicional», dins Solà et alii (2002: 1689-1976).
- Segarra 1984: Mila SEGARRA, «Reflexions sobre la normativa sintàctica actual», dins M. Teresa Cabré / Joan Martí / Lídia Pons / Joan Solà (ed.), *Problemàtica de la normativa del català. Actes de les Primeres Jornades d'Estudis de la Llengua Normativa*, Barcelona, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 13-36.

- Solà 1987: Joan SOLÀ, «Qüestions sintàctiques pendents en la normativa actual», dins id., *Qüestions controvertides de sintaxi catalana*, Barcelona, Edicions 62.
- 1994: Joan SOLÀ, «Canvi i caiguda de preposicions», «Els circumstancials temporals» i «L'infinitiu», dins id., *Sintaxi normativa: estat de la qüestió*, Barcelona, Empúries.
- Solà et alii 2002: Joan SOLÀ / Maria-Rosa LLORET / Joan MASCARÓ / Manuel PÉREZ SALDANYA (dir.), *Gramàtica del català contemporani*, 3 vol., Barcelona, Empúries.
- Solà Pujols 2002: Jaume SOLÀ PUJOLS, «Modificadors temporals i aspectuals», dins Solà et alii (2002: 2867-2936).

2. Bibliografia citada sobre el català nord-occidental

- Coll 1991: Pep COLL, *El parlar del Pallars*, Barcelona, Empúries.
- Cubells 2001: Olga CUBELLS, *El parlar de la Palma d'Ebre (Ribera d'Ebre)*, la Palma d'Ebre, Associació Cultural l'Espona.
- 2005: Olga CUBELLS, *Els parlars de la Ribera d'Ebre. Estudi geolingüístic*, tesi doctoral, Universitat Rovira i Virgili.
- Galan / Moret 1995: Josep GALAN / Hèctor MORET, *Estudi descriptiu de la llengua de Fraga*, Calaceit, Institut d'Estudis del Baix Cinca.
- Moret 1994: Hèctor MORET, *Sobre la llengua de Mequinensa*, Calaceit, Institut d'Estudis del Baix Cinca.
- Navarro 1992: Pere NAVARRO, *El parlar de la Fatarella*, Calaceit, Centre d'Estudis de la Terra Alta.
- 1996: Pere NAVARRO, *Els parlars de la Terra Alta*, 2 vol., Tarragona, Diputació de Tarragona.
- 2000a: Pere NAVARRO, *Aproximació geolingüística als parlars del Priorat*, Albarca, Migdia Serveis Culturals.
- 2000b: Pere NAVARRO, *Aproximació geolingüística als parlars de la Ribera d'Ebre*, Flix, Centre d'Estudis de la Ribera d'Ebre.
- Riera 1992: Manel RIERA, *La llengua catalana a Andorra. Estudi dialectològic dels seus parlars rurals*, Andorra, Institut d'Estudis Andorrans / Centre de Barcelona.
- Satorra 2001: Jordi SATORRA, *El parlar del Vilosell (les Garrigues)*, tesi de llicenciatura, Universitat de Lleida.
- Sistac 1992: Ramon SISTAC, «El dialecte nord-occidental en els àmbits d'actuació formals», *Jornades de la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans a Lleida*, Barcelona / Lleida, Institut d'Estudis Catalans, 39-43.
- 1993: Ramon SISTAC, *El ribagorçà a l'Alta Llitera. Els parlars de la vall de la Sosa de Peralta*, Barcelona, Institut d'Estudis Catalans.
- 1998: Ramon SISTAC, *El català d'Àneu. Reflexions a l'entorn dels dialectes contemporanis*, Esterri d'Àneu, Consell Cultural de les Valls d'Àneu («Petits Quaderns del Consell», 1).
- Solans 1990: Esperança SOLANS, «Introducció a la morfosintaxi de la parla nord-occidental (Lleida)», *Ilerda. Humanitats*, XLVIII, 209-215.
- 1996: Esperança SOLANS, *Estudi fonètic sobre la parla de Lleida*, Lleida, Institut d'Estudis Ilerdens.
- Turull 1990: Albert TURULL, «Notes sobre el lleidatà», *Ilerda. Humanitats*, XLVIII, 201-206.